

Yabancılaşma ve kırılganlık kısır döngüsü kırılmalı...

Ekonomide Siyasal Kararlılık

Türk ekonomisinin kırılganlığı arttıkça yabancılaşıyor, yabancılaştıkça kırılganlığı artıyor. Bu kısır döngünün bilimsel ve teknolojik gelişmeler temelinde üretime dönük ulusal ekonomi politikaları ile en kısa zamanda kırılması gerekiyor. Bunun önde gelen koşulu ise ulusal çıkarları önde tutan bir siyasi kararlılık...

USİAD Ekonomik Araştırmalar Grubu

Dünya ekonomisi bir süreden beri, her gün yeni karlarla beslenmek zorunda olan dev fonların cirit attığı bir platforma dönüştü. Petrol fiyatlarının tavan yapmasıyla gittikçe zenginleşen bu fonların yöneticileri her gün yeni bir yüksek performans göstermek zorundalar. Bu amaçla dünyanın en ücra köşelerinde bile paralarını değerlendirecek fırsatlar arıyor, bu amaçlarına ulaşmak için de yerel ekonomilerin üzerindeki olumsuz etkilerini göz ardı ediyorlar. Kendi ölçeklerine göre sıradan büyüklükteki bir plasman lokal ekonomi için sarsıcı bir miktar olabiliyor; geldikleri zaman borsalar tavan yapıyor, çekildikleri zaman çöküş yaşanıyor.

KIRILAN ZİNCİR

Uluslararası fonların elde ettikleri değer artışları üretilen değerlerin çok üstünde bir elektronik sanallıkta gerçekleştiği için kendi kırılganlık katsayıları da giderek artıyor. Amerika'da başlayan ve dünyaya dalga dalga yayılan Mortgage krizi de bu spekülatif performans zorlamasının bir sonucu olarak gözüküyor. Düşük aylık geliri, ipoteklenecek eve peşin ödeme yapacak birikimi olmayan, daha çok sosyal konut sistemine dahil edilebilecek "subprime" grubuna akılsızlık boyutunda riske girilerek verilen ev kredilerinin geri dönmemeye başlaması saadet zincirinin kırılmasına yol açtı. Amerika'da elli seneden beri değer kaybetmeyen konut fiyatları değer kaybetti. Bu kredilerin ipotekleri de tahvile dönüştürülerek dünyadaki yatırım fonlarına satılmış olduğu için, bu değer kaybı küresel bir zincirleme tepkimeye yol açtı. Şu andaki duruma bakılınca ABD ve AB merkez bankalarının likiditeyi arttırmaları da tam yeterli olmamış gözüküyor. Çoğunlukla resmi merkezleri Pasifik veya Atlantik okyanusundaki vergi cenneti küçük ada devletleri olan ama esasında New York, Londra gibi dünyanın finans merkezlerinden yönetilen bu fonların artan kırılganlığı tüm dünya ekonomilerini tehdit ediyor. Sermaye hareketlerinin akışkanlığının elektronik altyapısının gelişmesi ile artması, bir bilgisayar komutu ile dünya çapında bir "ekonomik panik-atak" krizinin yaşanmasını olası kılıyor.

ÇİFTE KAVRULMUŞ KIRILGANLIK

Türkiye ekonomisi 30 milyar Amerikan Dolarını aşan cari açığıyla ve borsasında yüzde yetmiş aşan yabancı payıyla kırılgan bir ekonomi görünümü vermektedir. Normal koşullarda dış açığın otomatik olarak tetiklemesi gereken döviz kuru, YTL'ye uygulanan yüksek faize ve borsaya akan döviz yüzünden düşük seviyede kalmaktadır. Cari açığın yanında yüzde 8-9 civarındaki seyreden enflasyonu da göz önünde bulundurursak, dövizin sabit kalması, hatta düşmesi tamamen sıcak para trafiğiyle ilgilidir. Döviz kurunun artmaması enflasyonun kontrolüne yardımcı olmaktadır ancak bu koşullarda sabit kur "yeni" sıcak para gerektirmektedir. Sıcak para girişi "arttığı" oranda döviz kuru sabit kalacak veya düşecektir.

Son yıllarda kamunun dış borçları azaltılmış buna karşılık yüksek faizli yurt içi borçları artmıştır. İlk bakışta dışa bağımlılığı azaltır gibi gözükse de bu durumun, özel sektörün artan yurt dışı borçlarına bakınca ülke ekonomisine makro açıdan pek fazla değişiklik getirmediği görülmektedir. Özel sektör yurt dışından ucuz faizli dövizle borçlanıp yurt içindeki yüksek faize yatırım yapmaktadır. İç borçlar arttıkça daha fazla döviz YTL'ye yatırılmakta döviz kuru baskı altında tutulmaktadır. Bu sistemin sonucu bütçeden 50 milyar YTL civarında faiz ödemesi yapılması ve kur riskinin özel sektör üzerine geçmesi olmuştur. Ödenen faiz miktarının yüksekliği nedeniyle yatırım bekleyen birçok proje battal durumdadır. Ülkenin kaynaklarını harekete geçirerek hem dışa bağımlılığı azaltacak hem de bölgenin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapısını düzeltecek olan Güneydoğu Anadolu Projesi'ni (GAP) bitirebilmek için yaklaşık 15 milyar YTL gerekmektedir. Bunun senede 3 milyar YTL ayırarak beş senede yapılabileceği göz önünde tutulursa, faiz ödemelerinin ülke gelişimini nasıl aksattığı daha iyi anlaşılabilir.

DIŞ TİCARET AÇIĞI

Döviz kurunun düşük seviyelerde seyretmesi ise dış ticaret açığının 60 milyar Amerikan Doları'nın üzerine çıkmasına neden olmuştur. Düşük kur ithalatı tetiklemiş ihracatın içindeki ithal girdi payının artmasına neden olmuş, ara mallar ithalatı miktarı ihracat rakamlarını yakalamıştır. Bu durumdan özellikle ihracat ve yerli sanayiye girdi üreten orta ve küçük ölçekli KOBİ'ler olumsuz etkilenmektedir. Sanayi yüksek faiz-sıcak para- düşük kur sarmalında bunalmış durumdadır. Yan sanayinin aksaması istihdam üzerinde de olumsuz etkilerini göstermektedir. İhracat sanayinin bir kısmı da düşük kur ve dünyada yeni yükselen ekonomilerin rekabeti nedeniyle, bugüne kadar oluşturdukları pazar bilgileriyle birlikte üretimlerini Bulgaristan, Mısır, Çin gibi ülkelere kaydırmaya başlamışlardır. Üretimi dışlayan politikalar ülkemiz sanayisini ciddi şekilde sarsmaktadır.

YABANCI SERMAYE VE ÖZELLEŞTİRME

Ülkemize gelen yabancı sermayenin yatırım profili de dikkat çekicidir. Yabancı yatırımcılar, ülke ekonomisindeki kırılganlığın da etkisiyle olsa gerek, genellikle nakit paraya yakın durulan banka-finans-sigortacılık, perakende satış gibi sektörlerde yoğunlaşmaktadırlar. İstihdam yaratici reel sektör yatırımlarına girişen yabancı sermaye, otomotiv sektörü hariç yok denecek kadar azdır.

Ülke gündeminde çok yer alan özelleştirmelerin ise uluslararası finans ve kredi çevrelerine hoş gözükme amacıyla politik nedenlerle yapıldığı gözlemlenmektedir; Özelleştirmeden elde edilen gelirler bu denli olumsuz koşullar ve borç yükü altında miktar olarak herhangi bir anlam ifade etmeyecek seviyede kalmıştır. Karşılaştırma yapmak gerekirse yirmi senelik bir sürede elde edilen özelleştirme geliri net 25 milyar Amerikan Doları civarındayken, aynı süre içinde ödenen faiz gideri 400 milyar doların üzerindedir. Petkim'in yarı hissesi Türkiye'nin iki haftalık faizine denk gelen bir rakama özelleştirilmiştir. İleriki kuşakların da üzerinde hakkı bulunan yetmiş senelik bir Cumhuriyet birikimini birkaç senede devretmek dışa bağımlılığımızı arttırmaktan başka bir şeye yaramamıştır.

ULUSAL POLİTİKA ŞART

Tüm bu koşullar ekonomimizin kırılganlığını arttırdığı gibi ülkemizi, ekonomi politikalarımızdan dış politikamıza kadar birçok alanda yabancı taleplerine duyarlı hale getirmektedir. Ülkemizin ekonomisinin kırılganlığı arttıkça yabancılaştırmakta, yabancılaştıkça da kırılganlığı artmaktadır. Bu kısır döngünün bilimsel ve teknolojik gelişmeler temelinde üretime dönük ulusal ekonomi politikaları ile en kısa zamanda kırılması zorunludur. Bunun en önde gelen koşulu ise ulusal çıkarlarımızı önde tutan bir siyasi kararlılıktır.

